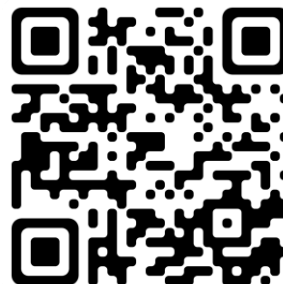

DOI 10.37491/UNZ.96.2
УДК 343.132:343.985

Володимир КОПАНЧУК¹,
Юрій ТУРОВЕЦЬ²,
Віталій ОСМОЛЯН³

ТАКТИКО-КРИМІНАЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ В УМОВАХ КОНФЛІКТНОЇ СИТУАЦІЇ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Розкриваються тактико-криміналістичні особливості проведення допиту у кримінальному провадженні в умовах існування конфліктної ситуації на стадії досудового розслідування. Надаються на розгляд та обговорення загалу рекомендації щодо послідовності пред'явлення підозрюваному у вчиненні кримінального правопорушення речових доказів матеріального характеру та подальшого відібрання показів про обставини скоєння правопорушення. Також розглядаються раніше напрацьовані та вже сформовані криміналістами-практиками тактико-криміналістичні прийоми допиту, опрацьовуються сучасні (інноваційні) процесуальні правила та тактичні прийоми допиту з урахуванням варіативної позиції підозрюваного — щирого зізнання та заперечення своєї участі у скоєному кримінальному правопорушенні.

¹ доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права та процесу, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, jrist_3z@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-4198-6510>.

² кандидат юридичних наук, доцент, заслужений юрист України, професор кафедри кримінального права та процесу, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, yura_turovets@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-1110-9234>.

³ кандидат юридичних наук, декан гуманітарно-економічного факультету, доцент кафедри права та правоохоронної діяльності Хмельницького інституту, Міжрегіональна Академія управління персоналом (м. Київ), don.sahalin@meta.ua, <https://orcid.org/0000-0002-9389-5581>.

Наводяться та окреслюються правові грані щодо законності використання деяких криміналістично-процесуальних методик отримання та збирання доказової бази. Розкривається значення, надається оцінка цим новелам та новітнім підходам у реалізації завдань Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорони прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також у правовому забезпеченні охорони громадської безпеки та конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань, забезпечуючи таким чином мир і безпеку людства. Обґрунтовується необхідність подальших досліджень відповідної спрямованості, оскільки останні створюватимуть перспективи теоретичних та практичних напрацювань, а також сприятимуть розв'язанню проблемних питань у цьому напрямку процесуального права та криміналістики. Привернуто увагу на необхідність подальшої співпраці вчених і практиків у галузі матеріального та процесуального права, а саме: кримінального права, процесу та криміналістики.

Ключові слова: докази, допит, конфліктна ситуація, кримінальний процес, криміналістика, кримінальне провадження, кримінальна справа, прийоми, сторони, тактика, учасник процесу.

Постановка проблеми. Діяльність з розкриття, розслідування та попередження кримінальних правопорушень пов'язана з вирішенням завдань, що вимагають знання не тільки кримінального права та процесу, але й психології та криміналістики [1]. Розвиток інноваційно-правової політики України набирає стрімких кроків, наближаючи мить вступу України до Європейського Союзу, як наслідок — погодження власної правової системи з рівнем європейських держав, зменшення рівня злочинності, вдосконалення та осучаснення норм наявного законодавства держави, а отже, й до покращення якості діяльності судових та правоохоронних органів, надання професійних послуг у галузі права правознавцями України [2].

Це покладає особливу відповідальність на правоохоронні органи щодо проведення якісного та легітимного досудового розслідування у кримінальних провадженнях різної категорії, повного та неупередженого збору доказової бази, реалізації конституційного права осіб на захист [3], а також у правовому забезпеченні охорони громадської безпеки та конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань [4], моральних та етичних принципів Європейської спільноти [5; 6], що не є можливим без суворого дотримання процедури законності. У цьому і полягає **актуальність** проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений теоретичний аналіз [1–13] показав, що вчені та практики неодноразово досліджували питання тактики та прийомів отримання, збирання доказів у кримінальному процесі, а також методології проведення допиту сторін криміна-

льного провадження як у цілому, так її окремим аспектам зокрема. Порушені науковою спільнотою проблеми та надані варіації щодо їх вирішення мають величезне теоретичне та практичне значення, сприяють підвищенню рівня досудового розслідування, якісного виконання правоохоронцями свого професійного обов'язку.

Проте розгляд процесуально-правових позицій допиту учасників кримінального провадження в умовах конфліктної ситуації на стадії досудового розслідування як тактико-криміналістична особливість кримінального процесу вимагає свого детального дослідження та аналізу.

Метою статті є розглянути тактико-криміналістичні особливості допиту в умовах конфліктної ситуації на стадії досудового розслідування на підставі проведеного теоретичного аналізу та власного практичного досвіду, розглянути сучасні процесуальні правила та тактичні прийоми допиту, навести авторські рекомендації щодо прийомів та методів отримання доказової бази у кримінальному провадженні за умови існування конфліктних та суперечливих ситуацій, окреслити правові грані щодо законності використання криміналістичних прийомів, а також обґрунтувати необхідність подальшого дослідження відповідної спрямованості, адже останні створюватимуть перспективи теоретичних і практичних напрацювань та сприятимуть удосконаленню вітчизняної методики отримання та збирання доказів у кримінальному провадженні, формуватимуть у працівників досудового розслідування вмотивовану та стійку правову позицію, як наслідок — покращуватимуть інноваційно-правову політику України взагалі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Допит — це слідча дія, змістом якої є отримання та фіксація у встановленій кримінальним процесуальним законом формі показів, які містять фактичні дані, що мають значення для правильного вирішення кримінального провадження (кримінальної справи) [7].

Як найпоширеніша слідча дія, яка проводиться в кожному кримінальному провадженні, допит є ефективним засобом як для отримання нових, так і перевірки вже наявних у провадженні доказів.

Проте за відмови підозрюваного дати свідчення вважаємо за доцільне, щоб слідчий (детектив) терпляче та детально пояснив йому всі несприятливі наслідки зайнятої позиції. Водночас пояснення слід підкріплювати посиланням на конкретні запитання, розкрити які може лише сам допитуваний: про дійсний розмір шкоди; про суми, отримані кожним із учасників кримінального правопорушення; про значення слідів, виявлених на місці події, тощо. Вважаємо за корисне навмисно викликати заперечення з боку допитуваного, що може спонукати його зайняти активну захисну позицію, а для цього йому доведеться надати покази.

Важливе значення при відмові від надання показань має вміле використання протиріч між співучасниками кримінального правопорушення, кожен із яких, з одного боку, боїться надати показання першим, з другого — побоюється, що його випередять інші. Ізолювавши співучасників правопорушення, слідчий (детектив) повинен намагатися нейтралізувати

побоювання надати свідчення першим та посилити занепокоєння «запізнитися» з щиросердним зізнанням. Якщо хтось із підозрюваних дав свідчення, про це слід негайно повідомити його співучасників.

При дачі помилкових показів установка на брехню найуспішніше долається за допомогою доказів, які використовувалися під час допиту.

Водночас якщо доказів достатньо для викриття допитуваного, то:

— не слід думати, що з достатньої сукупності доказів можна легко отримати від підозрюваного правдиві показання. По-перше, за невмілого їх використання допитуваний намагається «притосувати» свої помилкові показання до наявних доказів та, по-друге, може знівелювати їх. Тому, переконавшись у достовірності доказу, який пред'являємо особі, необхідно вжити заходів для його найбільш ефективного використання. Насамперед, потрібно допитати підозрюваного за обставинами, які пов'язані з цим доказом, позбавивши таким чином його можливості в подальшому знівелювати цей доказ. Так, пред'являючи якийсь предмет, виявлений при огляді місця події та належність якого особі допитуваного встановлено (наприклад, його власна річ), рекомендуємо попередньо з'ясувати, чи не передавав він цей предмет іншій особі.

Якщо доказів достатньо, доцільно представляти певну їхню сукупність. Це зазвичай переконує того, хто допитується, в тому, що він повністю викритий. Причому докази слід пред'являти в логічній послідовності, щоб підозрюваному стала очевидною їхня система: наприклад, спочатку показання хабародавця, потім посередника та, нарешті, виписка з особового рахунку допитуваного в банку.

Зазвичай, на практиці, спочатку пред'являються докази, які стосуються другорядних обставин, а в подальшому — значніші докази. Проте з урахуванням особливостей особи допитуваного може бути обрана й інша послідовність (ми пропонуємо власний (авторський) тактико-криміналістичний прийом):

— послідовність у пред'явленні доказів може бути навмисно порушена з метою використання елемента раптовості, що застосовується для посилення враження від пред'явлення одного з вирішальних доказів. Не готуючи до цього допитуваного, слідчий (детектив) раптово пред'являє доказ (наприклад, свідчення очевидця) та вимагає дати пояснення щодо цього. Використання елемента раптовості може бути реалізовано в постановці несподіваного запитання, не пов'язаного з пред'явленням доказом.

Використовуючи вказаний прийом, слідчий (детектив) завжди ризикує втратити можливість надалі використовувати докази, які ним пред'являються. Оскільки підозрюваного про це попередньо не питали, він може заявити, наприклад, що свідок їхній обмовляє (наприклад, кепку, яку знайдену біля вбитого, він раніше продав невідомій особі тощо). Тому найменш ризиковано використовувати цей прийом, коли доказів достатньо та слідчий (детектив), окрім того, має в запасі інші докази, якими може компенсувати невдале використання елемента раптовості.

У випадку, коли докази мають прогалини, перед слідчим (детективом) постають два основні завдання: заповнити (усунути) такі прогалини

та не дати допитуваному здогадатись про них. Для цього необхідно, з одного боку, створити в допитуваного перебільшене уявлення про поінформованість слідчого (детектива), а з іншого — іноді й приховати обсяг справжньої поінформованості, оскільки, дізнавшись, що саме відомо слідчому (детективу), допитуваний легко може визначити, що йому невідомо.

Перебільшене уявлення про поінформованість слідчого (детектива) може бути створене шляхом:

— з'ясування не основних, а другорядних деталей того, що сталося; це іноді створює в допитуваного уявлення, що решта відомостей вже відома слідчому (детективу);

— розвитку перед допитуваним можливого перебігу подій. З цією метою застосовуються неповні дані, що є в розпорядженні слідчого (детектива).

Однак, не знаючи точно деталей кримінальної події та не маючи достатніх доказів, слідчий (детектив) повинен бути дуже обережним у своїх заявах, щоб не показати своєї необізнаності;

— поступово пред'являти наявні докази, послідовно, але зі значними інтервалами, що створює уявлення про їх достатній обсяг;

— використовувати оперативні дані про минуле допитуваного та час, що передував допиту. Поінформованість слідчого (детектива) про ці факти нерідко поширюється підозрюваним на обставини вчинення кримінального правопорушення;

— використовувати прийоми, розраховані на виявлення злочинної обізнаності шляхом пробудження у свідомості допитуваного асоціативних зв'язків. Так, наприклад, фотографії або відеозапис на гаджеті, що розглядаються слідчим (детективом) під час допиту, але не мають до нього стосунку та які не надаються для візуального ознайомлення особі допитуваного, нерідко приймаються останнім за факти, які викривають його, тощо.

Якщо доказів недостатньо для викриття допитуваного:

1) у випадках, коли слідчий (детектив) не може використовувати під час допиту раніше здобуті докази через їхню явну недостатність, він повинен спробувати отримати необхідну інформацію від допитуваного. З цією метою можна використовувати протиріччя та «промовки», які мають місце у показах особи допитуваного. Навіть у тих випадках, коли неправдива версія допитуваним заздалегідь підготовлена та продумана в деталях, він нерідко плутає вигадані події з істинними та обмовляється про факти, про які він не мав наміру повідомляти. Помічати та накопичувати такі «обмовки» дуже важливо, бо це дієва можливість отримати достовірну інформацію у ситуації, коли допитуваний надає свідомо неправдиві покази.

Таке саме значення мають протиріччя, які неминуче виникають при цьому. Завдання слідчого (детектива) полягає в тому, щоб отримані від допитуваного відомості, які містяться в «обмовках» та протиріччях, використати у другій, більш активній частині допиту, зажадавши від допитуваного необхідних пояснень шляхом постановки запитань. Поступово заплутуючись, допитуваний нерідко переконується в безглуздіості свого подальшого замикання та мовчання;

2) важливим засобом отримання від допитуваних відомостей, про які він намагається замовчувати, є непрямий допит. Завідомо знаючи, що він не отримає правильної відповіді на основне питання, яке його цікавить, та не маючи можливості підкріпити його доказами, слідчий (детектив) ставить низку інших, менш «небезпечних», з погляду допитуваного, питань. Таким чином, відповіді на них допомагають знайти слідчому (детективу) відповідь й на основне замасковане запитання.

Дуже успішно такий прийом використовувати, наприклад, під час перевірки алібі. Необізнаність допитуваного про обставини, про які він повинен був би знати, якби його алібі було достовірним, по суті, дає відповідь на запитання, чи був він у час, що цікавить слідчого (детектива), в тому чи іншому місці.

Окрім того, приділимо належну увагу й застосуванню прийомів емоційного впливу. Так, прийоми емоційного впливу застосовуються постійно чи поруч із прийомами, що спонукають до дачі правдивих показань логікою встановлених фактів.

На наш погляд, найбільш доцільними з них є:

— роз'яснення протиправності скоєного та пов'язаних із цим тяжких наслідків, які можуть викликати в допитуваного негативну оцінку щодо власних дій. Така самооцінка є джерелом каяття та визнання провини. При цьому отримання повних та правдивих показів залежить, у першу чергу, від майстерності слідчого (детектива);

— ознайомлення з правовими наслідками дійового каяття та активного сприяння розкриттю кримінального правопорушення. При цьому доцільно спочатку надати допитуваному можливість ознайомитися з відповідною нормою Кримінального кодексу України [4], а вже потім пояснити її зміст. Проте необхідно пам'ятати, що слідчий (детектив) неспроможний давати конкретні обіцянки, пов'язані з визначенням можливої міри покарання, оскільки її призначає суд;

— активізація позитивних якостей допитуваного для того, щоб їх у майбутньому можна було використовувати для отримання правдивих показів. Посилаючись на минулі досягнення та здобутки допитуваного, позитивні відгуки про нього та свої особисті спостереження, слідчий (детектив) може висловити надію, що допитуваний може стати на шлях виправлення, пояснити йому, що це ніколи не пізно. Доброзичливість слідчого (детектива) зазвичай полегшує перехід від брехні до правди, від протидії до взаємодії.

Проте ми акцентуємо увагу на тому, що який би з тактико-криміналістичних прийомів, спрямованих на отримання правдивих показів, не був би обраний, він не дасть очікуваного ефекту за відсутності належного психологічного контакту між слідчим (детективом) та особою допитуваного. Такий контакт виникає зазвичай у результаті наполегливих зусиль. Порушити його може будь-яка незручність або прорахунок слідчого (детектива). Тому, на наш погляд, необхідно постійно слідкувати за станом допитуваного, своєчасно помічати та попереджати небажані в ньому зміни.

За чинним законодавством України, як свідок може бути допитана фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань (ч. 1 ст. 65 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України)) [8].

Виняток з цього правила — не можуть бути допитані як свідки:

— захисник, представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, законний представник потерпілого, цивільного позивача у кримінальному провадженні — про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника;

— адвокати — про відомості, які становлять адвокатську таємницю;

— нотаріуси — про відомості, які становлять нотаріальну таємницю;

— медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя особи — про відомості, які становлять лікарську таємницю;

— священнослужителі — про відомості, одержані ними на сповіді віруючих;

— журналісти — про відомості, які містять конфіденційну інформацію професійного характеру, надану за умови нерозголошення авторства або джерела інформації;

— судді та присяжні — про обставини обговорення в нарадчій кімнаті питань, що виникли під час ухвалення судового рішення, за винятком випадків кримінального провадження щодо прийняття суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, ухвали;

— особи, які брали участь в укладенні та виконанні угоди про примирення в кримінальному провадженні, — про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з участю в укладенні та виконанні угоди про примирення;

— особи, до яких застосовані заходи безпеки, — щодо дійсних даних про їх особи;

— особи, які мають відомості про дійсні дані про осіб, до яких застосовані заходи безпеки, — щодо цих даних;

— експерти — щодо роз'яснення наданих ними висновків (ч. 2 ст. 65 КПК України).

Зазвичай свідок викликається до слідчого (детектива) повісткою, у якій вказується прізвище та посада слідчого (детектива), найменування та адреса установи, до якої здійснюється виклик, номер телефону чи інших засобів зв'язку; ім'я (найменування) особи, яка викликається, та її адреса; найменування (номер) кримінального провадження, в рамках якого здійснюється виклик; процесуальний статус, у якому перебуває викликана особа; час, день, місяць, рік і місце прибуття викликаної особи; процесуальна дія (дії), для участі в якій викликається особа, та наслідки неприбуття особи за викликом, зокрема можливість застосування приводу, а також передбачені законом поважні причини, через які особа може не з'явитися на

виклик, та нагадування про обов'язок заздалегідь повідомити про неможливість з'явлення. Свідок може бути викликаний також телефоном або телеграмою (ст.ст. 135, 137 КПК України).

При виклику та допиті потерпілого застосовуються процесуальні правила та тактичні прийоми, які переважно схожі до встановлених для виклику та допиту свідка.

Питання місця допиту свідка вирішується таким чином: «Допит проводиться за місцем проведення досудового розслідування або в іншому місці за погодженням із особою, яку мають намір допитати» (ст. 224 КПК України). Найчастіше доцільно запрошувати свідка на допит у службовий кабінет слідчого (детектива). Так, слідчою практикою встановлено, що слідчі (детективи) продуктивніше допитують на звичному їм робочому місці. Офіційна обстановка сприяє встановленню ділових взаємин між слідчим (детективом) та допитуваним. Однак у деяких випадках доцільно проводити допит у місцезнаходженні свідка, наприклад, коли виникає необхідність терміново і несподівано для допитуваного провести слідчу (розшукову) дію, коли, на думку слідчого (детектива), допит у звичній обстановці допоможе швидше встановити психологічний контакт або поживавити асоціативні зв'язки, або ж коли правоохоронець допитує велику кількість свідків, які працюють в одному закладі чи на одному підприємстві. Як виняток, у випадках, що не терплять зволікання та які викликані тривалою хворобою свідка, останній може бути допитаний слідчим (детективом) вдома або в лікувальному закладі.

Зазвичай слідчим (детективом) доводиться мати справу з «сумлінними» свідками та потерпілими. Саме тому нами наведена тактика допиту «сумлінного» свідка, яка спрямована подолати прогалини в його показах, які викликані забуванням чи сумлінним помилками. Однак нерідко й «сумлінний» свідок помиляється при наданні показів через помилкове сприйняття дійсності або забування деталей. Тому вважаємо за необхідне для надання допомоги свідкам, з метою достовірного та більш повного висвітлення фактів, слідчому (детективу) також треба мати уявлення й про психологічний механізм формування показань свідків, що досить детально висвітлено в науках та дисциплінах психологічного циклу.

Так, наприклад, при оцінці кримінального правопорушення слідству і суду необхідно глибоке вивчення психології підозрюваного (обвинуваченого). Особливо значущим є виявлення способу думок у підозрюваного (обвинуваченого) і таких характерних особливостей, як: жадібність, жорстокість, безвольність, запальність, мстивість. Ці відомості вкрай необхідні і для експерта-психіатра. Що повніше вони представлені в матеріалах кримінального провадження, то достовірнішими є висновки проведеної в рамках кримінального процесу психіатричної експертизи. Відсутність або неповнота таких відомостей може призвести до неправильного експертного висновку, тому при допиті свідків та збиранні інших доказів у справі слідчий (детектив) не повинен обмежуватись лише питаннями про факт кримінального правопорушення та винність підозрюваного (обвинуваченого).

Необхідно встановлювати дані щодо характеристик особистості підозрюваного (обвинуваченого) на всіх етапах життя — раннього дитинства, шкільних років, періоду самостійного життя [9].

Також окремим питанням для детального дослідження є допит неповнолітніх осіб. Оскільки допит неповнолітніх осіб (дітей) у кримінальному процесі є специфічним явищем судово-слідчої діяльності, проведення останнього, на нашу думку, має бути доручено лише слідчому-ювеналу за обов'язкової участі лікаря-педіатра [10].

Окрім того, слідчому (детективу) для проведення якісного допиту необхідно бути обізнаним і з можливими проблемами мовлення свідка (наприклад, неправильна вимова слів, неправильний наголос, заїкуватість), які жодним чином не повинні сприйматися як ознаки брехливості показів, оскільки проблема мови, а також внутрішньої мови як складного, різнопланового явища, пов'язаного з мовою, мисленням, пізнавальною, чуттєвою та практичною діяльністю людини, вимагає багатоаспектного дослідження в галузі психотерапії, психології, психолінгвістики, філософії мови, лінгвостилістики, текстології, літературознавства тощо [11].

Усе це слідчий (детектив) має брати до уваги та широко використовувати у своїй правоохоронній діяльності — на практиці.

Висновки. Під час проведення наукового дослідження нами розглянуто процесуально-правові та тактико-криміналістичні особливості проведення допиту учасників кримінального провадження в умовах конфліктної ситуації на стадії досудового розслідування, досліджено сучасні процесуальні правила та тактичні прийоми допиту, проаналізовано вимоги законодавця України до вказаної слідчої (розшукової) дії, сформовано та надано на обговорення загалу (науковців, теоретиків та практиків кримінального процесу) власні авторські рекомендації щодо прийомів та методів отримання доказової бази у кримінальному провадженні в умовах конфліктної та суперечливої ситуацій, окреслено правові грані щодо законності їх використання.

Водночас, оскільки злочинність є найактуальнішою соціальною проблемою сучасного суспільства [12], а також зважаючи на наявність недоліків у цій сфері кримінально-процесуальної та криміналістичної діяльності, вважаємо за актуальні подальші дослідження відповідної спрямованості, адже останні створюватимуть перспективи теоретичних та практичних напрацювань та сприятимуть розв'язанню проблемних питань на цьому напрямку.

Список використаних джерел

1. Копанчук В. О., Осмолян В. А., Кравчук О. В. «Рефлексія» як запорука результативності слідчо-криміналістичної тактики у реалізації завдань кримінального провадження. *Наше право / Our.Law*. 2023. № 1. С. 58–65. <https://doi.org/10.32782/NP.2023.1.8> (дата звернення: 27.11.2023).

2. Осмолян В. А., Домбровська О. М., Попик А. М. Філософсько-юридичні аспекти формування європейського контексту поняття покарання. *Європейські перспективи*. 2023. № 1. С. 5–14. <https://doi.org/10.32782/EP.2023.1.1> (дата звернення: 27.11.2023).
3. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://t.ly/OfP0N> (дата звернення: 27.11.2023).
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341–ІІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://t.ly/joIzс> (дата звернення: 27.11.2023).
5. Treaty establishing the European Community (Consolidated version 2002). *EUR-Lex*. URL: <https://t.ly/Ovt4H> (дата звернення: 27.11.2023).
6. Universal Declaration of Human Rights — Ukrainian (Ukrayins'ka). *The Office of the High Commissioner for Human Rights*. URL: <https://t.ly/8FRcR> (дата звернення: 27.11.2023).
7. Осмолян В. А., Гаюр І. Й., Домбровська О. М. Оцінка судом наукової обґрунтованості та достовірності висновку експерта під час розгляду справ, віднесених законом до юрисдикції господарського суду, та трудових спорів. *Європейські перспективи*. 2022. № 1. С. 157–164. <https://doi.org/10.32782/EP.2022.1.24> (дата звернення: 27.11.2023).
8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651–VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://t.ly/QQDhy> (дата звернення: 27.11.2023).
9. Kravchuk O., Nalutsyshyn V., Balan M. et al. The legal status of a psychiatric expert during a forensic psychiatric expertise. *Georgian Medical News*. 2021. No. 10 (319). P. 152–160. URL: <https://t.ly/T8zAx> (дата звернення: 27.11.2023).
10. Osmolian V., Dombrovska E., Khorosheniuk O. Participation of a doctor in the interrogation of a minor as a mandatory legal norm in legislation. *Georgian Medical News*. 2021. No. 4 (313). P. 186–192. URL: <https://t.ly/3GKhN> (дата звернення: 27.11.2023).
11. Shytyk L., Akimova A. Ways of transferring the internal speech of characters: Psycholinguistic projections. *Psycholinguistics*. 2020. No. 27 (2). P. 361–384. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-27-2-361-384> (дата звернення: 27.11.2023).
12. Hubanova T., Shchokin R., Hubanov O. et al. Information technologies in improving crime prevention mechanisms in the border regions of southern Ukraine. *Journal of Information Technology Management*. 2021. No. 13. P. 75–90. <https://doi.org/10.22059/jitm.2021.80738> (дата звернення: 27.11.2023).

Надійшла до редакції 28.11.2023
Рекомендована до друку 07.12.2023

Volodymyr KOPANCHUK, Yuri TUROVETS

(Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law),

Vitalii OSMOLIAN

(Interregional Academy of Personnel Management)

Tactical-Criminalistics Features Of Interrogation In The Conditions Of A Conflict Situation At The Stage Of Pre-Trial Investigation

The article reveals the tactical and forensic features of interrogation in criminal proceedings in the conditions of the existence of a conflict situation at the stage of pre-trial investigation. The author's recommendations regarding the sequence of presentation of physical evidence of a material nature to a suspect in the commission of a criminal offense and the subsequent selection of testimony about the circumstances of the commission of the offense are submitted for consideration and discussion in general. Also, the tactical-forensic methods of interrogation previously worked out and already formed by criminologists-practitioners are considered. Modern (innovative) procedural rules and tactical interrogation techniques are being developed, taking into account the variable position of the suspect: sincere confession and denial of his participation in the committed criminal offense. The authors of the article state and outline the legal aspects regarding the legality of using forensic and procedural methods of obtaining and collecting the evidence base. The meaning is revealed and an assessment is made of these novels and the latest approaches in implementing the tasks of the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine regarding the protection of individuals, society, and the state from criminal offenses, protection of the rights, freedoms and legitimate interests of participants in criminal proceedings, as well as in the legal provision of protection of public safety and of the constitutional system of Ukraine from criminal and illegal encroachments, thereby ensuring the peace and security of mankind. The need for further research in the appropriate direction is substantiated, as the latter will create prospects for theoretical and practical studies and contribute to solving problematic issues in procedural law and criminology. Attention was drawn to the need for further cooperation between scientists and practitioners in the field of material and procedural law, namely: criminal law, process, and criminology.

Keywords: *evidence, interrogation, conflict situation, criminal process, criminology, criminal proceedings, criminal case, techniques, parties, tactics, participant in the process.*